

Orests Silabriedis

Mūzikas būtība pagalma namā

SARUNA AR MATĪSU ČUDARU

Pirmais jeb ielas nams, otrs, tad trešais. Cauri diviem pagalmiem. Virtuvē uz galda Rimskā-Korsakova orķestrācijas mācība angļiski. Šis vēl ir Rīgas centrs, labi – centra nomale, bet ārā kluss un iekšā miers. Matīsa Čudara (1991) darbaplāns ir pārpildīts, vēlāk būs sarunas arī par ko citu, bet viens no jaunākajiem Matīsa veikumiem – trio “Spāre” tvarts “Masa” – mūsu tēmu lokā nonāk pats pirmais.

Pēdējo dziesmu “Masā” sauc “Āgenskalna tirgus rīts”. Ojāra Vācieša panti. Pirms tam ir skaņas etīde – brauciens tramvajā, nepārprotami tas ir maršruts numur divi.

Jā, var kaut kādā ziņā teikt, ka tas albums ir par Āgenskalnu.

Es tikai nezinu, kur Rīgā ir Beātes iela, ar ko sākas “Masa”.

Lūk, tieši Beātes iela ir nevis Rīgā, bet Valmierā.

Ā, protams, tā, kur kādreiz atradās mūzikas skola, Vītola biste un notika mūzikas skolas dārza svētku koncerti.

Par to nezinu, bet Beātes iela ir reāli gara, un mūsu albums tika miksēts citā Beātes ielas galā, tur ir tāda privātmāja, dārzā šķūnītis, tā ir Lomika valstība, mēs parasti braucām ar [Jānis] Ruņģi kopā. Aizbraucam, izslēdzam motoru, nu ko – ejam apsveicināties, un tad mēs tuvojamies tam šķūnītim, kurā viņš miksē un var dzirdēt (*notiek ritmu imitācijas paraugdemonstrējums*), kaut kādi džeki tur kaut ko gasē, un Lomix miksē. Un tā ikreiz, kad braucām turp. Tu izkāp, dzirdi to Valmieras skaņu un ej uz šķūnīti.

Bet ar tramvaju bija tā. Man radās doma, ka vajag vienu treku, kas nav mūzika, jo mūzika vienā brīdī nogurdina, un vajag mirkli atslodzes, kādu *field recording*. Un sarunājām – iekāpjam tramvajā, nobraucam vienu pieturu, ierakstām to, kas notiek, un liekam albumā. Nekāda atpakaļceļa. Atdodam sevi Dieva rokās.

Tam tramvajam tā bija vienvagona versija?

Jā, vagonā kādi divdesmit cilvēki. Mēs iekāpjam, un mums nenormāli nāk smieklī. Vienkārši nevar noturēties. Un vienlaikus tu saproti, ka tas viss iet ierakstā. Bet nākamajā dziesmā teksts – “jo precēt labu garastāvokli ved tevi Āgenskalna tirgus rīts”. Un mēs tajā vagonā. Un ir astoņi no rīta. Un mums ir nenormāli labs garīgais. Tā tas viss tur neplānoti sagāja kopā. Maģiski.

Un, tā kā mums uzradās tramvaja skaņu celiņš, tad likās loģiski arī sākt visu disku ar vides skaņu.

Tu dzīvo Tallinas ielas rajonā.

Šis dzīvoklis ir kā tāda vieta nekuriene.

Un par rajonu priekšstats, ka ne visai...

sarunā iesaistās fotogrāfs Mārcis Gaujenietis

Mārcis: “Mans labs kolēģis te dzīvo, un viņš ir nenormāli laimīgs par šo rajonu. Viņš teica – tev tikai liekas, ka ir *shady*.”

turpina Matīss

Bet nemaz nav tā. Un pierod. Tas krustojums gan ir tāds... – tur ir “Fēnikss”, “Zilais dimants”, kas tagad gan laikam slēgts, tad ir “Degviela”, un tad ir “Nakts tauriņš”, kas ir vienkārši... nu, Lasvegasa.

Un Lauku ielā pie katras liepas pa maikai.

Jā, stāv gan tur. Un vakarā, kad tu izej no pagalma, tad ir tāds – nu, okei...

Bet virsū neviens nenāk.

Nenāk! Vienudien izgāju līdz veikalam, un tur divi krievi – viens notupies uz zemes, otrs viņu vāķi, tur kaut ko saka, vienbrīd sāk bezmaz spārdīt, tu redzi, ka diezgan traki, veikalos visi slēdz durtnas ciet un skatās, lai tikai viņi nenāk tuvumā, un man jāiet mājās, un viņi abi tieši pie vārtiem grūstās, un man bija tā, ka vispār nav bail, viss būs kārtībā.

Nujā, tā ir viņu lieta.

Jā, viņi redz, ka vietējais izgājis nopirkto pienu. Neies nekasies klāt.

Bet ko tu domāji ar to nekurieni?

Cilvēku klāsts te ir... Tiem cilvēkiem ir problēmas dzīvē, labi, mums visiem ir, bet, ja cilvēks iet uz spēļu automātu... Man ir tuvinieki, kas bijuši atkarīgi, bet tas ir garš dzīves darbs – ar to tikt galā. Tas

ir melnais caurums. Man gribētos domāt, ka reiz šajā valstī spēļu automātu lieta tiks regulēta. Nezinu, vai aizliegta, lai gan – kaut ko aizliegt arī ir divaini.

Tātad tas ir viens šeit – spēļu automāti. Veikalos alkohols dabūjams visu diennakti. Te ir tāds mazs epicentriņš, kur enerģētiskā vibrācija ir diezgan zema. Cilvēki zemā stadijā iet tur, lai iegūtu, es nezinu, kaut kādu gandarījumu, piepildījumu.

Vai stimulu dzīvot.

Līdz ar to te nenāk cilvēki, kurus interesē ārišķa spodriba. Kā tas būtu latviski – *fancy*, pavadīt vakaru *fancy* stilā, kas bieži ir visai samāksloti.

Es teiktu – stilīgi.

Jā, šeit nenāk stilīgi cilvēki. Nāk tie, kam ir smagas problēmas. Un tu visulaik redzi dzīves realitāti. Kaut kādā ziņā tas ir ļoti veselīgi. Atkrit stilīgums, atkrit virspusējība, un kaut kādā ziņā ir miers. Tas ir paradoksāli – vietā, kurā ir daudz problēmu, tu sajūties mierīgi un labi.

Varu tikai iztēloties, kā tu jūties smalkās pēkconcerta pieņemšanās.

O, ir reizes, kad ir pavisam labi, tu esi enerģētiski tik labi uzlādēts...

...ka tev neviens nevar nodarīt pāri ar tukšām sarunām?

Absolūti. Tu vienkārši joprojām esi priecīgs – daudz ko labu uzņēmies. Tomēr bieži ir gadījumi, kad gribas teikt – ai, liekamies mierā. Bet vispār ikreiz situācija ir atšķirīga. Un cilvēki ir atšķirīgi. Vieni pienāk un no sirds grib pateikties, bet ir arī tādi, kas grib saņemt

ESMU TIKAI SĀCIS DARĪT UN NEZINU NEKO PAR MŪZIKU, UN, JO VAIRĀK DARU, JO MAZĀK ES SAPROTU MŪZIKU, BET GRIBAS VĒL JO VAIRĀK SAPRAST.

kaut ko vēl. To, ko viņi saņēma koncertā, viņiem gribas saņemt vēl arī pēc koncerta un tā, lai tas būtu tikai viņiem personīgi. Tas mēdz nogurdināt. Jāiemācās ar tādām lietām tikt galā. Bet pēdējā laikā arvien retāk jūtu kaut ko tādu. Viss mierīgi tajā ziņā.

Vai tu kādreiz domā par to, ka tu strauji kļūsti arvien slavenāks un tavs vārds tiek daudz zināts, un darbu ir arvien vairāk?

Jā, un tas mani drusku biedē. Tie mani darbi nav nemaz tik spoži. Es esmu tikai pakasijis virsiņu tam aisbergam, ko vēlētos dzīves laikā izcelt gaismā pilnībā, un jau ir kaut kāda atzinība, un tas mazliet skumdina, jo globālā mērogā... – protams, ir stulbi kaut ko salīdzināt, bet es tiešām nejūtos izdarījis neko tādu ievēribas cienīgu. Esmu tikai sācis darīt un nezinu vispār neko par mūziku, un, jo vairāk daru, jo mazāk es saprotu mūziku, bet gribas vēl jo vairāk saprast. Ir miljoniem gudrāku un veiksmīgāku cilvēku, tad kāpēc pēkšņi tāda uzmanība uz mani?! Tas reizēm liekas negodīgi pret citiem. Un ir spiedienu – man jāatbild par visiem vārdiem, ko esmu teicis, par visu to publicitāti, kas man tiek dota. Bet mani darbi – nu, ir okei, cilvēks kaut ko izdarījis.

Nē, es saprotu – manī ir kaut kas, ko cilvēkiem patīk piedzīvot un redzēt. Nezinu, kas tas ir, bet nojaušu un gribu nosargāt to. Slava un tam līdzīga lieta nenāk par labu tam dimantiņam. Reizēm pat apviļā un ietin kaut kādās maskās, konceptos, ko citi cilvēki izdomā manā vietā.

Jā, cilvēki var būt centīgi savā izdomā.

Un, protams, mēs visi dzīvojam šajā trīsdimensiju eksistencē. Lai mēs abi varētu sēdēt te, šajā virtuvē, un sarunāties, vajag samaksāt par iri. Nav slikti, ja tas radiators darbojas, un tā tālāk, un tam vajadzīga nauda. Bet cilvēki nedefinē mani un grib redzēt tādu, kādu ir mani nedefinējuši. un tad var gadīties, ka tā īstā būtība, kas dod cilvēkam prieku, paliek novārtā.

Kas ir tas, ko tu gribi saprast par mūziku? Vai tā ir mūzika pati par sevi, vai mūzika kā komunikācija, vai skaņa, kas ir vispār kaut kāds fizikāli nedefinējams brīnums?

Viss, ko tu nosauci. Un jautājums ir divās daļās. Kas ir mūzika un kas ir tas, ko gribētu saprast par mūziku.

Mūzika ir bezgalīgi daudz kas. Viss kas. Skaņa un klusums. Un klusums neeksistē, kā zinām no Keidža, un skaņa būs vienmēr, līdz tu ievilksi savu pēdējo elpu. Un ir dažādi slāņi. Nemācēšu sistemātiski izklāstīt, jo savu metodiku vēl neesmu tā izstrādājis. Kad cilvēks paņem rokā instrumentu vai spalvaskātu, lai rakstītu notiņas vai burtiņus, viņš to dara tāpēc, ka konkrētā situācija viņam liek kaut ko sevi realizēt. Tātad mūzika varētu būt cilvēka pašrealizācija, un manā gadījumā tas ir arī vēstījums otram. Esmu mēģinājis rakstīt mūziku, kas ir vienkārši skaņa, neemocionāls skaņu blāķis, bet šā vai tā darbojas zemapziņas slāņi – tu to dari, līdz ar to tajā skaņā gribot negribot ieliekas tavs vēstījums, tavi uzskati, tava dvēsele, viss tu. Jā, vēstījums. Tu to nevari izteikt vārdiem, tāpēc izmanto nelingvistiskas metodes.

Nu, un ko tu vēl gribi saprast par mūziku?

(ilgāka pauze) Es gribētu saprast, kā būt ciešākā saiknē ar mūziku. Ir brīži, kad tu sajūti mūzikas klātbūtni. Citkārt tu klausies, un – jā, skaistas nošu kombinācijas. Spilgts atskaņojums. Bet ir reizes, kad tu nepievērs uzmanību skaistām nošu kombinācijām vai virtuozam atskaņojumam, tu vienkārši piedzīvo kaut ko... pārpusaulīgu.

Un gribi saprast mehānismu – kas ir vienā un kas otrā gadījumā?

Zinu, ka tiklīdz es sapratišu to mehānismu, tas pazudīs. Kolīdz tu ar pirkstu mācēsi parādīt, ka šis, šis un šis elements kopā rada eiforisku gaismas piedzīvošanu vai ko tamlīdzīgu, mēs visi būsīm izcili komponisti.

Un dzīvosim nemitīgā ekstāzē.

Jā, nepārtrauktā eiforijā.

MAN DZĪVE BIJUSI SAVĀ ZIŅĀ ĀTRA. VARBŪT TĀPĒC PATLABAN VĒLOS DZĪVOT ĻOTI LĒNI, JO MAN TAS IR PIETRŪCIS

Tāpēc man tik ļoti patika Šipiša un tavs koncerts toreiz Dzintaros. Vērtējot pa sastāvdaļām, tur var atrast gan absolūti slavējamās, gan arī apspriežamas lietas, bet programmas beigās jūs nonācāt līdz mazas virpuļvētras stadijai, un tobrīd es vairs nedomāju, kas no kā nācis un kur nokļuvis, jūs vienkārši spējāt mani aizgrābt, es piedalos, notikums ir noticis. Pazūd analīze.

Jā, tu piedzīvo iracionālu dvēselisku piedzīvojumu. Es nemāku to definēt. Par to grūti runāt, bet par to patīk runāt. Man gribas nodibināt saikni. Dabiski, meditācija palīdz.

Tu to dari?

Cenšos. Pēdējās divas dienas nav sanācis. Droši vien slinkums. Varbūt pēc šīs sarunas vajadzētu apsēsties. Nujā, tas palīdz, bet vispār dzīve ir tāda neracionāla lieta. Tu vienkārši dzīvo un sāk kaut ko sajūst. Vai arī nevis sāk, bet atkal atgriezies pie sajūtām, kas varbūt ir aizmirstas.

Man liekas, ka tas nāk drusku vēlāk dzīvē.

Es jūtu, ka vēlāk tas nāks vēl pamatīgāk. Jūtu tuvošanos.

Cik tev tagad gadu?

Divdesmit seši.

Liekas vispār nekas.

Man dzīve bijusi savā ziņā ātra. Varbūt tāpēc patlaban vēlos dzīvot ļoti lēni, jo man tas ir pietrūcis. Es piedzimu Madlienā, un tur pavadīju nenormāli skaistu bērnību. Man bija savi bērnudārza draugi, bija Madlienā puķudobes, dadži un zari, ar kuriem spēlējām zobenkaucas. Es tur uzaugu līdz kādiem sešiem gadiem, un pēc tam – knakt! – tas viss kā ar nazīti nogriezts, un mēs pārvācāmies uz Ogrī, kur realitāte bija skarbāka.

Ogrē bija padomju laika deviņstāvene, ar spīčkām nodedzināti grieisti, krievu valodā sarakstīti rupjas dabas vārdi uz sienām, pipē-

šana, huligāniskas izdarības, un tad bija metālmūzika, tāds raupjums nāca ārā, Ogrē pagāja kādi desmit gadi. Pēc tam es pārgāju uz Rīgu, no Rīgas uz Amsterdamu, no Amsterdamas uz Berlīni – kopš tā laika dzīve bija kā vulkāns, kas burbuļo uz visām pusēm, un reizēm tu nevari zemi atrast.

Tāpēc es esmu nenormāli priecīgs par šo vietu, te varu lēnām dzīvot.

Bet nemiers no kā? Tāda tava daba? Tāda vide?

Viss, viss, viss kopā. Kas ir sākumā – ola vai vista? To man droši vien kāds psihologs varētu pastāstīt.

Vai tu esi no tiem, kas pats mēģina visu izdarīt? Ir arī kādi svarīgi cilvēki, kas pateikuši vai iemācījuši kaut ko būtisku kādā brīdī?

Ir tādi cilvēki. Visu laiku ir. Tikai vēlāk tu saproti, ka tas cilvēks bijis baigi svarīgs. Ogrē vecāki aizveda mani uz mūzikas skolu, es tur spēlēju trombonu, dariju to, ko man lika...

Pag, vecāki aizveda? Tu pats nerāvēs?

Nebija tā, ka es uzprasījos. Trombonu spēlēju tik maz, cik vien iespējams, kaut kas tajā visā mani... Bija lietas, kas mani tolaik interesēja vairāk. Piemēram, ielas hokejs, un tur es satiku cilvēkus, kas spēlēja metālu un kuriem vajadzēja grupā ģitāristu. Un tieši tajā laikā es sāku riktīgi iekāifot par ģitāras skaņu tajā metālmūzikā, to kačku, kas tur ir, un man likās, ka tā ir viena forša mūzika.

Ja es tobrīd nebūtu satīcis tos cilvēkus, iespējams, ka mēs te nesēdētu un nesarunātos. Mūsu ceļi sen jau šķirušies, bet bija ārkārtīgi svarīgi, ka viņi uzaicināja mani spēlēt. Drīz nomainījām sitēju, atnāca tāds stipri entuziastisks dabas bundzinieks, kuram ļoti interesēja lauzt taktmērus un eksperimentēt ar formām, darīt jebko, ko gribas.

Kā viņu sauc?

Kaspars Pļavnieks. Viņš tagad spēlē grupā *Colt*, mūsu ceļi sen šķirušies.

To aizraušanos ar metālu var labi saprast. Arī man dzīvē bija tāds posms. Tā ir tāda pilnīgi fizioloģiska aizraušanās.

Metāls ir ļoti pie zemes. Nav daudz filozofijas.

Bet savureiz tas ir tik patīkami.

Tas ir nenormāli patīkami. Mums te ik dienu jātiek galā ar tik daudzām racionālām lietām, lai uzturētu savu eksistenci, un tad vienā brīdī gribas parastu, primitīvu, spēcīgu sitienu jostasvietas apvidū. Tāpēc man patīk arī, piemēram, āfrikāņu mūzika, kur ir tā zeme, un tad, kad tu esi pazudis kaut kādā konceptu jūrā, tu atnāc atpakaļ pie pamatmaņām. Pirms augstākajām sfērām tev jābūt pie zemes. Jāsāk no zemes, un tad var celties augšā.

Bet kas tajā augšā ir, tavuprāt?

(smieklī, tad pauze) Tur ir droši vien kaut kāda brīvība no ciešanām, varbūt varētu tā teikt.

Tu taču negaidi, ka zemes dzīvē tev izdosies atbrīvoties no skumjām un ciešanām?!

Bet, kad vienā brīdī dzīvē kaut kas kļūst nepanesams, mūzika ir veids, kā atbrīvoties no kaut kādas nastas. Kaut vai dejošana. Protams, var deļot klusumā pie koku čaloņas, un arī tas droši vien ir ļoti labs piedzīvojums, tomēr deļot pie ritma kopīgi ar vēl vienu cilvēku – kaut kas tajā visā ir tik dziedējošs.

Varbūt tur augšā nav dualitātes – balts un melns, labs un slikts, bet

ir tas, ka – hei, mēs visi esam brāļi un māsas, visi esam...

Tu tiešām domā, ka tas ir iespējams?

Es nezinu, vai ir iespējams tā dzīvot uz šīs zemes, bet vispār kaut kas tāds Visumā eksistē. Skaidrs, ka mums šajā dzīvē katram jāpiedzīvo tas, kas mums jāpiedzīvo, viss duālais un visas tās ciešanas, bet, ja es nepiedzīvoju dievišķo, mana dzīve ir pelēka un beznozīmīga, absolūti bez kaut kādas jēgas kaut ko turpināt; tad pazūd enerģija, pazūd vitalitāte...

Esmu piedzīvojis to dievišķo visādos veidos un ļoti daudz caur mūziku, un, ja zinu, ka tas eksistē, tad jūtu, ka man ir pienākums parādīt to citiem.

“Spāres” albumā ir diezgan daudz paskarbas realitātes.

Tā ir, un liekas – vai nu tu no tā skarbuma bēdz, vai arī...

...satiec aci pret aci.

Un šobrīd es vārdos saku, ka tā ir, bet pats ne vienmēr esmu tik spēcīgs, lai tiešām sekotu šiem vārdiem, bet tas ir tāds dzīves uzdevums. Esmu pamanījis, ka mūzika, kas man patīk, ne vienmēr ir varbūt tieši skarba, bet man patīk klausīties māksliniekus, kas ir to piedzīvojuši un zina, kas tas ir. Mūziķis ir kaut kas vairāk, nekā tikai bumbulišu-kartupelišu rakstītājs uz papīra, mūziķis ir transformators, dziednieks, šamanis, kurš var ieiet otra cilvēka psihē un dvēseles stāvokļos, lai to cilvēku paceltu, patīrītu.

Man liekas, ka izcils piemērs ir Baha mūzika. Ir apbrīnojami, kā cilvēks pirms trīssimt gadiem pilnīgi citos dzīvesveida standartos spējis atstāt mums kaut ko tādu, no kā mēs vēl arvien varam... Nu, tās ir zāles.

Vispār interesanti, kā cilvēki tolaik dzīvoja. Tā ārišķība, parūkas, bet arī tas, kas notika – melnā nāve, ūdens nedzerams, visi dzer vīnu, tu visulaik esi viegli iereibis un raksti četrbalsīgu fūgu, un tev ir divdesmit bērnu, kas mācās no tevis – tas ir tik interesanti.

Bet redzi – kaut kas mums ir kopīgs ar to laiku, ja mēs tā spējam identificēties ar Baha mūziku.

Kas no klasiskajiem komponistiem vēl bez Baha var tev kaut kā palīdzēt?

Man pēdējā laikā patīk Džona Adamsa nepretenciozitāte un vienkāršība. Viņa mūzikā nav ego, manuprāt. Niko Mjūlijs beidzamā laikā sācis runāt ar mani. *(pauze)*

Brāms! Es neesmu liels speciālists viņa mūzikā, tikai šo to apklaušijies, bet nu tur ir liela saikne ar Bahu. Katra nots ir nozīmīga, viņai tur jābūt, bez viņas nevar. Un viss, kas nāk tālāk, turpināsies attiecībā pret to vienu noti, un tas ir baigi spēcīgi. Tā ir ļoti nopietna mūzika. Cilvēks netērē vārdus – netērē notis.

Vai pirms mūzikas sacerēšanas tu mēdz iesildīties ar kādu citu autoru darbiem?

Es nevaru tā apsēsties un – bums! – sākt rakstīt. Man vajag ieiet tajā zonā, kad ausis sāk uzspicēties.

Tu vienkārši tā pagrābsties kaut ko?

Reizēm pagrābstos, bet reizēm – es gan neesmu nekāds pianists – to pašu Bahu lēnām divbalsīgi spēlēt, to jā. Nav runa par tehnisku precizitāti un tempiem, ir runa par to, ka tu klausies un saproti katras nots jēgu tajā visā kopattēlā.

Var paņemt stīgu kvarteta partitūru un mēģināt visu nospēlēt. Piemēram, kādu agrīnu Bēthovena kvartetu. Tur viss tik vijīgs un skaists, un tie kontrasti, un tad viss kopums – tik spēcīgs.

Jā, tas ir labs process. Bet reizēm tu vienkārši piesēdies un ļaujies – brīva plūsma.

Kas vēl ir pie tavām mūzikas patikšanām?

Jā, nu kur ir tie vārdi, kad viņus vajag?...

Esi mierīgs, neviens taču nestaiģā ar sarakstu galvā.

Nujā, tas gan. Ir nenormāli nopietna mūzika, kas runā par pārdzīvojumiem. Bet ir arī tāda ļoti rotaļīga mūzika, piemēram, grupa *Dirty Projectors*, viņiem ir albums kopā ar Bjorku, tas saucas *Mount Wittenberg Orca*, tur viss ir izkomponēts, un viņi spēlē dzīvā, varbūt studijā kaut ko pārdziedāja vai pagraizēja, bet tas nav tāds albums, pie kura cilvēks sēž, bīda klucīšus un mēģina aizpildīt visu spektru, lai var ielikt rādžņā un atbilst standartiem. Tas al-

bums ir... Tur ir četras sieviešu balsis, ieskaitot Bjorku, un vīrietis solists, elektriskā ģitāra, kontrabass un mazliet perkusijas, kāds toms, šķivis vai basbunga ieskanas, bet maz. Un visi gabali balstās uz vienkāršiem ostinato.

Man ārkārtīgi liels respekts pret Bjorku kā mākslinieci. Ja var tā runāt ne nu gluži par elkiem, bet, ja ir kāds, par kuru liekas – lūk, tā vajag darīt –, tad Bjorka noteikti ierindojas starp šiem cilvēkiem, kas nešķiro mūziku pa žanriem un virzieniem.

Jā, piekrītu – mūzika ir viena.

Kad cenšas darīt kaut ko vienā laukā, tad iestrēgst. Man kļūst grūti un garlaicīgi. Gribas piedzīvot jaunradi.

Man ļoti patika tas, ko tu izdariji ar Bahu toreiz Lielajā ģildē. Un cilvēkiem arī patika.

Jā, es nezinu, cik tas ir pareizi – atļauties nospēlēt šo to, ko viņš pats nav pierakstījis, bet... Nezinu, vai mūzika kādam pieder? Vai tas privātpašums, vai arī vienkārši resurss, no kura tu smelies, lai noteiktā brīdī piedzīvotu kaut ko skaistu?

Es nemūžam nevarēšu pielikt sevi ne tuvu Baha meistarībai, un tas kaut kādā ziņā varbūt ir necienīgi, ka es tā paņemu un pasaku, lūk, šeit, Bah, es tagad nespēlēšu to, ko tu esi uzrakstījis, bet spēlēšu to, ko es gribu. Tas ir kaut kādā ziņā nepareizi, bet es tā toreiz izdariju.

Un pēc tam bija Stricka villā koncerts, kurā atļāvos nospēlēt savu intro, tad aiziet uz Baha skaņdarbu, vidū atnākt atpakaļ uz savu intro un tad pabeigt ar viņa mūziku. Beigās daudzi bija saviļņoti, un tā ir viena no tām lietām, ko gribas dabūt no mūzikas ārā.

Tev bijis piedzīvojums arī ar Vasku “Balto ainavu”.

Ar Vasku arī piedzīvojums – jā, kopā ar Agnesi Egliņu. Es nezinu... Ja vajag ģitāristu, kas atnāk un nospēlē savu partiju.

...Čudaru, lūdzu, nesauciet.

Kaut gan tas nav izdevīgi manam, tā teikt, tēlam... Es tiešām ļoti vēlos spēlēt arī tādos projektos, kur man pasaka, ko darīt, un es to izdarišu, bet, ja atļaus mazliet brīvības, es noteikti izdarišu arī kaut ko pa savam.

Ir tādas reizes, kad performances brīdī tu jūti, ka tai mūzikai vajag vēl to elementīgu, tieši tajā brīdī. Ir sanākusi publika, saliktas gaismas,

gaisā virmo kaut kāds nezināmais, tu spēlē, klausies un jūti – ja tieši tagad nenospēlēsi to un to, pastāv iespēja, ka... ne jau nu kļūs garlaicīgi, bet tu jūti, ka tai mūzikai tieši tobrīd kaut kur jāvirzās.

Tātad tu pieļauj, ka arī ar taviem darbiem tā varētu darīt.

Bet, protams! Ja kāds saka – hei, es varētu te šķīvi spēlēt, es varētu te to un to, man ir tāds – jā! Tāpēc es rakstīju šo mūziku, lai tā sāktu dzīvot citu mūziķu rokās. Ir kaifs redzēt, kā mūziķi pirmoreiz iziet cauri tam tavam nošu materiālam, bet trešajā reizē jau tu jūti, ka tas gabals izslīd tev no rokām – bērniņš aiziet pasaulē. Nezinu, kāpēc tas tik patīkami! Laikam tas tāds komponista gandarījums. Tas gabals pielādējas ar citu cilvēku enerģijām un kļūst spēcīgs. Un ar citiem mūziķiem tas būs pilnīgi citāds. Tieši šis aspekts mani kompozīcijā interesē – uzrakstīt iespējami minimālu materiālu, lai tam būtu vairāk iespēju ikreiz skanēt attiecībā pret to mirkli, kā tas cilvēks tobrīd jūtas un kāda ir kolektīvā enerģija.

Tava svīta Latvijas Radio bigbendam – liekas, ka tie gabali labi pieguļ tādām instrumentu kopumam.

Kaut kas guļ, kaut kas neguļ. Daudz kas no tā bija tāds *let's give 'em a try*. Kā būs, tā būs. Tas var skanēt labi, bet es nezinu, piemēram, klarnešu proporciju frekvenču ziņā pret tenoru. Kurš reģistrs kā tur nolasās. Šis tas tur darbojas, bet ir vietas, kur tu saproti – tas, ko es biju iedomājies, tomēr nenoskanēja gluži tā.

Pirmā daļa likās daļēji improvizēta. Vai vismaz brīvi rakstīta.

Viss izrakstīts konkrēti. Pa vidu ir basa, basklarnetes un bungu partija, un pa virsu ir solo.

Bet izklausās improvizējoši.

Nu... forši.

Efekts ir sasniegts.

Jā, jā. Klausies, tev pienu pie kafijas? Man vispār piena nav, es uzreiz saku. Man arī cukura nav, bet ir medus.

Es gribēšu vienu medu.

Te ir, apkalpojies.

Tu gribi teikt, ka tu neesi ideāli apmierināts ar to ierakstu?

Nē. Es esmu ideāli apmierināts ar to, ko bigbends izdarīja. Ārkārtīgi priecīgs, ka man dzīvē pavidēja iespēja kaut ko tādu darīt. Es vienkārši zinu, ko darišu citādi nākamreiz. Kam pievērsīšu uzmanību. Kompozīciju neesmu mācījies.

Tevis Amsterdamā nebija nekas tāds?

Bija viens minikurss, tāds kā blakus priekšmets, to pasniedza viens džeza mūziķis, trombonists, kurš principā... Nu, tas bija tāds ļoti minikursiņš. Un es netiku uz daudzām nodarbībām, jo citas intereses bija – koncerti, grupas, mēģinājumi.

Kompozīcija? To taču nevar mācīties, tā man likās. Un tagad man arī tā sāk likties.

Nopietni?

Un tomēr man gribas skolotāju, ar kuru apsēsties un izšķetināt to, kas redzams partitūrās.

Varu ieteikt Andri Dzenīti. Man liekas, ka viņš izcili to dara. Apsver.

Jā, varbūt tiešām jāpaņem kāda privāttunda.

Bet vispār jau komponistu improvizētāju laiks ir tālā pagātnē. Tu tur būtu iedēvējies.

Un žēl, ka tas laiks ir zudis. Ja tu spēlē kāda cita gabalu un uztver kā savējo, atskaņošanas brīdī it kā pats komponējot, skan pilnīgi citādi, mūzika iegūst citu elpu. Man liekas, ka tā ir, piemēram, ar Glenu Gūldu. Viņš ir ļoti... kompozitorisks. Kad viņš spēlē Bahu, liekas, ka tas būtu viņa paša gabals. Un es noticu tam, kas skan.

No mūzikas izglītības programmas ir sen svītrots audiālais aspekts – mūzikas apgūšana ar dzirdi.

Man liekas, ka skolās nenāktu par jaunu improvizācijas klase. Ir svarīgi, lai mūziķis apsēžas un pavada laiku ar savu instrumentu, nemācoties kāda cita rakstītu sacerējumu, bet pats iedziļinās savā fantāzijā. Domāju, ka visiem spēcīgajiem interpretiem ir fantāzija un viņi māk to pielietot. Viņi uzdrīkstas. Uzņemties risku – tā ir baigi svarīga improvizācijas sastāvdaļa. Un muzikālā izglītība neveicina risku.

Es vienmēr esmu gribējis jautāt – kas tieši ir brīvā improvizācija?

Tas ir mulsinošs jēdziens, jā.

Tad mēs nošķiram brīvo un organizēto improvizāciju?

Droši vien ir tā, ka brīvajā improvizācijā nekas nav sarunāts.

Tu saskaties ar klavesinisti...

... un mauc. Blietē. Bet, mazliet padomājot, – ja saka, piemēram, džeza improvizācija, baroka improvizācija un brīvā improvizācija – par katru no šiem improvizācijas veidiem mums tomēr būs savs skanisks priekšstats. Ar "Spāri" mums arī ir brīvā improvizācija.

Tu dod priekšroku spontānām muzikālām izpausmēm?

Var sēdēt studijā, kur tev ir mikrofonu, aparāti, plāģini, efekti, instrumenti, un tu sēdi un komponē, un uzreiz raksti iekšā, un mēneša laikā, katru dienu kaut ko ierakstot, tu uztaisi skaņdarbu – droši vien tas ir foršs process, bet man liekas, ka kaut kas tajā visā ir tāds izplūdis.

Es varbūt teiktu – konstruēts.

Nav mirkļa intensitātes – ka tas notiek tagad un nav variantu pārspēlēt, ir tikai viens variants.

Bet, strādājot ilgi un vienatnē, tu izvairies no kļūdišanās, līdz ar to nav riska, un, ja nav riska, nav arī...

... maģijas. Tu uztaisi perfektu materiālu, un tas ir foršs process. Bet dzīve nav perfekta. Mēs cenšamies taisīt baigās sistēmas, un ir dienesti, sociālie pakalpojumi, viss notiek pēc grafika...

...nerunājot par likumiem, regulām un tamlīdzīgām lietām, kas mēģina paredzēt visas iespējamās situācijas, kaut gan tas ir neiespējami.

Jā, nav iespējams paredzēt. Varbūt tu pēc nedēļas norausi baigo temperatūru. Vai arī atnāks kāds un izdauzīs logu. Tu vari tikai mācīties, kā reaģēt šādās situācijās un kā vērst tās par labu – hei, ko tas nozīmē...

...ko man ar to grib pateikt. Nevis apvainoties uz situāciju.

Paņemt noderīgo.

Bet to mācās līdz nāvei.

Un arī pēc tam.

Bet tas jau ir citā dzīvē.

Tāpēc man patīk neperfekta mūzika – tā ir atbrīvojusies no tā sloģa, ka visam jābūt grafikā un pareizi, un nedrīkst būt kļūdu, un tajā ir kaut kas nedabisks. Neperfektā mūzika vairāk runā par dzīvi, viņa pieņem to, ka cilvēka daba ir tāda, kāda tā ir, mēs visi esam, kristietības terminos runājot, grēcinieki.

To sauc – dzīvi cilvēki.

Man svarīgi, ka mūzikā ir cilvēcisais faktors. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc datormūziku man patlaban diezgan grūti uztvert. Es neko nesajūtu, kad klausos. Bail no tādas pilnīgas datormūzikas. Man baigi vajag cilvēkus. Es nevaru bez cilvēkiem. Reizēm liekas – varu viens pats, bet paiet divas dienas, kad tu neesi nevienam redzējis, un ir sajūta – hei, pietiek, vajag ar kādu pārmit kaut vai triviālas, ikdienišķas lietas.

Vai tā var būt arī, piemēram, sulu pārdevēja?

Labi, ka tu ieminējies par šo – man ar pārdevējām pēdējā laikā ir baigi labā saikne. ☺